

Objelodanjivanje podataka Erste Bank AD Podgorica za 2020. godinu

SADRŽAJ

1. UVOD	3
2. Finansijski iskazi (član 5 Odluke)	3
3. Strategija i politike upravljanja rizicima (član 6 Odluke)	3
4. Konsolidacija (član 7 Odluke)	5
5. Sopstvena sredstva Banke (član 8 Odluke)	5
6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala (član 9 Odluke)	7
7. Kreditni rizik (Član 10 Odluke)	11
8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti (Član 11 Odluke)	16
9. Rizik druge ugovorne strane (Član 12 Odluke)	16
10. Operativni rizik (Član 13 Odluke)	16
11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica (Član 14 Odluke)	18
12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige (Član 15 Odluke)	19
13. Sekjuritizacija (Član 16 Odluke)	19
14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika (Član 17 Odluke)	19

1. UVOD

U skladu sa članom 104 Objelodanjivanje podataka Zakona o bankama („Službeni list Crne Gore”, br. 17/08, 44/10, 40/11 i 73/17) i članom 3 Odluke Centralne Banke Crne Gore o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka („Službeni list Crne Gore”, br. 02/12) , Erste Bank AD Podgorica (u daljem tekstu: Banka) javno objelodanjuje podatke o svom finansijskom stanju i poslovanju za 2020. godinu.

Izveštaj obuhvata kvalitativne i kvantitativne podatke shodno odredbama Odluke o javnom objelodanjivanju podataka od strane banaka.

Izveštaj se javno objelodanjuje na internet stranici Banke www.erstebank.me.

2. Finansijski iskazi (član 5 Odluke)

Finansijski iskazi koje čine: Izveštaj nezavisnog revizora, Iskaz o ukupnom rezultatu, Iskaz o finansijskoj poziciji, Iskaz o promjenama na kapitalu, Iskaz o tokovima gotovine i Napomene uz finansijske iskaze, Banka objavljuje u posebnom dokumentu Finansijski izveštaji 31.12.2020 god. i Izveštaj nezavisnog revizora na svojoj internet stranici www.erstebank.me.

3. Strategija i politike upravljanja rizicima (član 6 Odluke)

3.1 Strategije i politike upravljanja svim vrstama rizika

Strategija upravljanja rizicima je sveobuhvatna i ključni je koncept upravljanja rizikom Banke i to na način da se rizik identifikuje i procjenjuje, da se ovladava rizikom, tj. utiče na njegovo smanjenje, da se vrši praćenje rizika, kao i da se obezbijede ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima. Strategija podrazumijeva izbor pravaca, metoda i instrumenata za realizaciju poslovnih ciljeva Banke sa stanovišta upravljanja rizicima. Ona obezbjeđuje informacije korisne u procesu upravljanja rizicima tako što nastoji pružiti opšte principe, zadatke i zahtjeve za integrisano upravljanje rizicima.

Unutrašnji akti o upravljanju rizicima podrazumijevaju Strategiju upravljanja rizicima, Sklonost preuzimanju rizika (RAS), kao i pojedinačne politike i procedure upravljanja rizicima.

Banka je kroz strategije i politike upravljanja rizicima uspostavila sveobuhvatan i pouzdan sistem upravljanja rizicima, koji omogućava upravljanje svim rizicima kojima je Banka izložena ili može biti izložena u svom poslovanju, obezbjeđujući tako usklađenost rizičnog profila Banke sa prihvatljivim nivoom rizika, odnosno sklonošću Banke ka rizicima. Uspostavljeni sistem upravljanja rizicima srazmjern je prirodi, obimu i složenosti poslovnih aktivnosti Banke.

Banka je setom internih akata, usvojenih od strane Odbora direktora, uredila sistem upravljanja rizicima. Sveobuhvatni set internih akata, za čije sprovođenje su zaduženi izvršni direktori Banke i stručne službe Banke, čine Strategija upravljanja rizicima, politike i procedure upravljanja rizicima, procedure za upravljanje pojedinačnim rizicima, kao i ostali interni akti, i njima se detaljnije definišu:

- praćenje i upravljanje kreditnim rizikom sa ciljem minimiziranja gubitka po osnovu kreditnog rizika;
- način obezbjeđivanja zadovoljavajuće likvidnosti;
- minimizacija uticaja na rezultat Banke, kao posljedica negativnog uticaja koji proizilaze iz tržišnih rizika;
- efikasno upravljanje operativnim rizicima, odnosno sprečavanje nastanka gubitaka po osnovu štetnih događaja koji su posljedica operativnog rizika.
- efikasno upravljanje rizikom prevare po principu „nulte tolerancije“ prema prevarama.

Ovim aktima se nastoje pružiti opšti principi, zadaci i zahtjevi za integrisano upravljanje rizicima i njegovih važnih komponenti kako bi se u krajnjem ispunili zahtjevi za procjenom adekvatnosti internog kapitala (ICAAP).

Preuzimanje rizika ključna je uloga banke i značajna komponenta poslovnog modela Erste Banke, dok je adekvatnost kapitala osnovni preduslov takvog modela poslovanja. ICAAP u osnovi služi za procjenu o tome može li sebi Banka "priuštiti" preuzete rizike upoređujući rizičnost portfelja (uključujući sve vrste rizika) sa

kapitalom Banke, odnosno potencijalom za pokriće (Coverage potential). ICAAP okvir je osmišljen na način da podrži upravljanje rizicima Banke i upravljanje kapitalom, kako bi Banka u svakom trenutku imala dovoljan nivo kapitala koja odražava profil rizičnosti Banke te karakteristike i pravce kretanja njenog portfelja.

Strategija upravljanja rizicima I RAS jasno određuju ukupne visine svih vrsta rizika koje Banka smatra prihvatljivim, u cilju smanjenja potencijalnih negativnih efekata na kapital i finansijsku poziciju Banke. Definisanje sklonosti ka rizicima predstavlja preduslov u uspostavljanju efikasnog sistema upravljanja rizicima. Efikasno upravljanje rizicima podrazumijeva identifikaciju, procjenu, mjerenje i kontrolu izloženosti prema svim rizicima uz istovremeno optimiziranje preuzetih rizika radi ostvarenja svih bančinih poslovnih planova.

Svrha strategije je definisanje okvira kojim se određuje sklonost preuzimanja rizika za pojedine vrste rizika kako bi se pravovremeno uočila i promjena u profilu rizičnosti Banke.

To, između ostalog, uključuje određivanje:

- vrste i uzroka rizika;
- odgovornosti za upravljanje pojedinom vrstom rizika;
- mjerenje i upravljanje pojedinim rizikom.

Izjava o sklonosti preuzimanju rizika (RAS - Risk Appetite Statement) definiše maksimalni nivo rizika koji je Banka spremna preuzeti kako bi se postigli ciljevi poslovanja, u obliku osnovnih pokazatelja rizika, te ključnih principa rizika. RAS ne bi trebalo da bude postavljen posebno, već treba da uzme i u obzir postojeće strateške i poslovne planove, planove rizika i kapitala, kao i saznanja stečena u okviru integrisanog upravljanja rizicima.

RAS predstavlja značajno i obavezujuće ograničenje poslovnih aktivnosti u okviru ukupne sklonosti preuzimanju rizika kroz okidače odobrene od strane Odbora direktora.

RAS predstavlja stratešku izjavu na nivou Banke, te služi kao početna tačka za implementaciju okvira ograničavanja rizika. Svaku Izjavu o sklonosti upravljanja rizicima (RAS) mora odobriti Odbor direktora Banke.

Banka definiše svoju strategiju rizika i sklonost preuzimanju rizika kroz godišnji proces planiranja kako bi se osigurala usklađenost ciljanih nivoa rizika, kapitala, likvidnosti i učinka.

Izjava o sklonosti preuzimanju rizika (RAS) Banke:

- sastoji se od ključnih pokazatelja rizika koji pružaju kvantitativne smjernice za upravljanje povraćajem u odnosu na rizik,
- sadrži kvalitativne izjave u obliku ključnih principa rizika i dio su smjernica upravljanja rizicima,
- postavlja granice za postavljanje limita i ciljanih vrijednosti, i
- ključan je faktor u procesu godišnjeg strateškog planiranja pružajući cjelovit pogled na kapital, likvidnost, te povraćaj u odnosu na rizik.

Banka je identifikovala i definisala ključne rizike kojima je izložena u svom poslovanju i to:

kreditni rizik, tržišni rizik, operativni rizik, rizik likvidnosti, rizik zemlje, rizik reputacije, rizik usklađenosti, rizik koncentracije, rezidualni rizik koji proilazi iz tehnika mitigacija kreditnog rizika, strateški/ poslovni/ rizik, makroekonomski rizik i sistemski rizik.

3.2 Struktura i organizacija funkcije upravljanja rizicima

Krajnja odgovornost za upravljanje rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, pripada Odboru direktora Banke i izvršnim direktorima Banke, koji obavljaju svoju funkciju u skladu sa projektovanim poslovnim ciljevima i strategijom o preuzimanju i upravljanju rizicima Banke.

Izvršni direktori Banke odgovorni su za sprovođenje funkcije kontrole i nadgledanja procesa upravljanja rizicima Banke, za implementaciju i poštovanje akata usvojenih od strane Odbora direktora Banke. Funkcija izvršnih direktora Banke podržana je od strane nekoliko nezavisnih tijela koji su uspostavljeni kako bi operativno izvršavali funkciju kontrole i sprovodili strateška zaduženja.

Sektor upravljanja rizicima je organizovan na način da se efikasno upravlja svim materijalno značajnim rizicima kojima je Banka izložena u svom poslovanju, pri čemu je fokus stavljen na upravljanje kreditnim rizikom fizičkih lica, rizikom likvidnosti, tržišnim rizicima.

Za upravljanje kreditnim rizikom pravnih lica prema novoj organizacionoj strukturi zadužena je Služba za upravljanje kreditnim rizikom pravnih lica, dok se praćenje i upravljanje operativnim rizicima odvija u okviru Službe za upravljanje operativnim rizicima i informacionu sigurnost.

Sektor upravljanja rizicima ima sljedeće odgovornosti: definiše i predlaže na usvajanje Odboru direktora Strategiju i politike, procedure i metodologije iz dijela rizika likvidnosti, tržišnih rizika, rizika prevare kao i kreditnog rizika fizičkih lica, razvija modele i metodologije za identifikovanje, mjerenje, ublažavanje, praćenje i kontrolu rizika kojima je Banka izložena u svom poslovanju.

Služba za upravljanje kreditnim rizikom pravnih lica definiše i predlaže na usvajanje Odboru direktora politike i procedure, vrši identifikovanje, mjerenje, ublažavanje, praćenje i kontrolu iz dijela kreditnog rizika pravnih lica.

Služba za upravljanje operativnim rizicima i informacionu sigurnost definiše i predlaže na usvajanje Odboru direktora politike, pravilnike i procedure, vrši identifikovanje, mjerenje, ublažavanje, praćenje i kontrolu iz dijela upravljanja operativnim rizicima.

3.3 Obim i priroda sistema izvještavanja o rizicima i sistema za mjerenja rizika

Sektor upravljanja rizicima odgovoran je i za sistem izvještavanja sa područja upravljanja rizicima. Izvještavanje se odvija u okviru standardizovanih izvještaja koji se izrađuju na osnovu metodologija za mjerenje i praćenje pojedinih vrsta rizika, te uspostavljanje odgovarajuće baze podataka.

Izvještaji pružaju dovoljno informacija o ukupnoj izloženosti prema različitim vrstama rizika, zemljama, industrijama i grupama klijenata, koncentracijama na nivou individualnih klijenata i ostalim koncentracijama, predviđanjima plasmana i investicija, mjerama izloženosti tržišnom riziku, racijama likvidnosti, odstupanju od utvrđenih limita, itd. Izvještaji se pripremaju i dostavljaju nadležnima na dnevnom, sedmičnom, mjesečnom i kvartalnom nivou, kao i u skladu sa zahtjevima istih.

Sistemi mjerenja rizika su sastavni dio politika i ostalih internih akata kojima je uređen sistem upravljanja rizicima. Oni su u skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore, dio su interne metodologije koja je u skladu sa bazelskim standardima i dobrom bankarskom praksom.

Kao dio sistema upravljanja rizikom, Banka je usredsređena na aktivno ublažavanje rizika putem uzimanja kolaterala kao sredstva obezbjeđenja i umanjenja izloženosti kreditnom riziku. Banka uzima što je više moguće kolaterala, što direktno zavisi od tekuće tržišne situacije, kao i od poslovne konkurencije. Prilikom prihvatanja instrumenata kreditne zaštite, Banka prednost daje kolateralima koji se mogu brzo i jednostavno realizovati. Prihvatanje i vrednovanje instrumenata kreditne zaštite, kao i upravljanje njima, detaljno je objašnjeno u Katalogu kolaterala.

3.4 Politike za zaštitu od rizika i ublažavanje rizika

Pored zakonskih i podzakonskih akata koje propisuje Centralna banka Crne Gore, područje upravljanja rizicima je uređeno i odgovarajućim internim aktima na nivou Erste banke. Značajni interni akti Banke su: Strategija upravljanja rizicima, Strateški plan za upravljanje kapitalom, Kreditne politike i načela, ILAAP Politika, ICAAP politika i procedura, Politika za upravljanje rizikom zemlje, Pravilnik o upravljanju tržišnim rizicima, Politika o upravljanju kamatnim rizikom u knjizi banke. i dr.

4. Konsolidacija (član 7 Odluke)

Erste Bank AD Podgorica nije matično pravno lice, te stoga nema obavezu da javno objelodani informacije i podatke koji se odnose na konsolidaciju u smislu člana 7. Odluke o javnom objelodanjivanju podataka.

5. Sopstvena sredstva Banke (član 8 Odluke)

Sopstvena sredstva Banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka, čini zbir osnovnog kapitala (osnovni elementi sopstvenih sredstava) i dopunskog kapitala (dopunski elementi sopstvenih sredstava), umanjen za odbitne stavke od sopstvenog kapitala.

Elementi osnovnog kapitala Banke su:

- uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve);
- neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je Skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove;
- iznos dobiti u tekućoj godini, uz saglasnost Skupštine akcionara.

Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital:

- nominalni iznos uplaćenih povlašćenih kumulativnih akcija;
- naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija;
- iznos opštih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive;
- subordinisani dug;

- hibridni instrumenti;
- revalorizacijske rezerve za nepokretnosti u vlasništvu Banke.

Odbitne stavke od sopstvenih sredstava su:

- gubitak iz prethodnih godina;
- gubitak iz tekuće godine;
- nematerijalna imovina u obliku goodwilla, licenci, patenata, zaštitnih znakova i koncesija;
- nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući kumulativne povlašćene akcije;
- Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti;
- manje obračunate rezervacije za potencijalne gubitke, utvrđene u postupku kontrole;
- iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke Crne Gore.

Na dan 31.12.2020. godine, struktura sopstvenog kapitala Banke prikazana je u tabeli koja slijedi:

		(000 €)	
I/A Osnovni elementi sopstvenih sredstava		Pozicija	Iznos
1.	Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti, isključujući kumulativne povlašćene akcije	1	5.339
2.	Naplaćene emisije premije, isključujući emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	2	1.571
3.	Rezerve koje su formirane na temelj dobiti nakon njenog oporezivanja (zakonske, statutarne i druge rezerve)	3	300
3.a	Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu, izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanje kreditnim rizikom u bankama	3a	
4.	Neraspoređena dobit iz prethodnih godina za koju je skupština akcionara donijela odluku da bude uključena u osnovni kapital, umanjena za porez na dobit i druge očekivane troškove	4	79.196
5.	Dobit u tekućoj godini (ukoliko su ispunjeni uslovi iz čl 4 Odluke o adekvatnosti kapitala)	5	
6.	Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9, utvrđen u skladu sa stavovima 5 i 6 člana 4 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka	6	
7.	Ukupno (pozicije 1+2+3a+4+5+6)	7	88.406
I/B Odbitne stavke pri izračunu osnovnog kapitala			
1.	Gubitak iz prethodnih godina	8	
2.	Gubitak iz tekuće godine	9	
3.	Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	10	2.575
4.	Nominalni iznos stečenih sopstvenih akcija, isključujući povlašćene kumulativne akcije	11	
5.	Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog usklađivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	12	
6.	Pozitivna razlika između iznosa obračunatih rezervacija za potencijalne gubitke i zbir iznosa ispravke vrijednosti za stavke bilansne aktive i rezerviranja za vanbilansne stavke	13	1.882
7.	Iznos prekoračenja limita ulaganja u nepokretnosti i osnovna sredstva, utvrđenog posebnim propisom Centralne banke	14	
8.	Ukupno (pozicije 8+9+10+11+12+13+14)	16	4.457
I/C	Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 7-16)	16	81.949
II/A Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital			
1.	Nominalni iznos povlašćenih kumulativnih akcija	17	
2.	Naplaćene emisije premije po osnovu kumulativnih prioritetnih akcija	18	
3.	Iznos općih rezervi, a najviše do 1,25% ukupne rizikom ponderisane aktive	19	
4.	Subordinisani dug (za koji su ispunjeni uslovi iz člana 6 Odluke)	20	
5.	Hibridni instrumenti (za koje su ispunjeni uslovi iz člana 7 Odluke)	21	
6.	Revalorizacijske rezerve	22	
7.	Ukupno (pozicije 17+18+19+20+21+22)	23	-
II/B Odbitne stavke pri izračunu dopunskog kapitala			
1.	Stečene sopstvene povlašćene kumulativne akcije	24	
2.	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđeni hibridnim instrumentima ili subordinisanim dugom banke do iznosa u kojem su ti instrumenti uključeni u dopunski kapital	25	
3.	Ukupno (pozicije 24+25)	26	-
II/C	Dopunski kapital (dopunski elementi sopstvenih sredstava minus odbitne stavke, pozicija 23-26)	27	-
II/D	Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva član 8 Odluke	28	-
III/A	Sopstvena sredstva (osnovni kapital+dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva prije odbitnih stavki)	29	81.949
III/B Odbitne stavke od sopstvenih sredstava			
1.	Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala te institucije	30	
2.	Ulaganje banke u subordinisani dug i hibridne instrumente druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u kojoj banka ima direktna ili indirektna ulaganja u iznosu većem od 10% kapitala te institucije	31	
3.	Direktna ili indirektna ulaganja u druge banke ili druge kreditne ili finansijske institucije u iznosu do 10% njihovog kapitala i ulaganja u subordinisani dug i hibridne instrumente koja nijesu obuhvaćena tačkom 2 ovog stava ukoliko prelazi 10% iznosa sop	32	
4.	Direktna ili indirektna ulaganja u akcije društva za osiguranje, društva za reosiguranje ili osiguravajuće holding kompanije u iznosu većem od 10% kapitala tog društva, odnosno kompanije	33	
5.	Iznos direktnog ili indirektnog ulaganja u pravno lice koje se bavi nefinansijskom poslovnom aktivnošću koji prelazi 10% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjavanja koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	34	
6.	Iznos ukupnih direktnih i indirektnih ulaganja u pravna lica koja se bave nefinansijskom poslovnom aktivnošću, koji prelazi 30% iznosa sopstvenih sredstava banke, prije umanjavanja koja se vrše u skladu sa članom 9 Odluke	35	
7.	Potraživanja od pravnih lica i potencijalne obaveze prema pravnim licima povezanim sa bankom, ako su ta potraživanja ili te potencijalne obaveze uspostavljene pod uslovima koji su povoljniji u odnosu na uslove koji se primjenjuju prema drugim licima koja	36	
8.	Potraživanja i potencijalne obaveze obezbijeđene akcijama drugih banaka ili drugih kreditnih ili finansijskih institucija koje se ne kotiraju na priznatim berzama iz Priloga 1 Odluke	37	
9.	Iznos izloženosti po osnovu sekuritizacijskih pozicija, koji je u skladu sa dijelom ove Odluke kojim se uređuje sekuritizacija, utvrđen kao odbitna stavka od sopstvenih sredstava.	38	
III/C	Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava (pozicije 30+31+32+33+34+35+36+37+38)	39	-
IV	Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 39)	40	81.949
V	Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava (pozicija 39)	41	-
VI	Osnovni kapital po potrebi umanjen stav 3 člana 9 Odluke	42	81.949
VII	SOPSTVENA SREDSTVA (Osnovni kapital +Dopunski kapital) (V+VI)	43	81.949

6. Potrebni kapital i procjena adekvatnosti internog kapitala (član 9 Odluke)

Banka je uspostavila proces procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP-Internal capital adequacy assesment process). Uspostavljeni ICAAP usklađen je sa standardima Erste Grupe i regulativom Centralne banke. U postupak procjene adekvatnosti internog kapitala uključene su sljedeći organi i organizacione jedinice Banke: Kolegijum izvršnih direktora, Odbor direktora Banke, Sektor upravljanja rizicima i dr. organizacione jedinice.

Kolegijum izvršnih direktora

- odgovoran je za ICAAP na nivou Banke, pri čemu se u obzir uzimaju specifičnosti Banke i njen profil rizičnosti. KID je takođe odgovoran za uspostavljanje načela i standarda procjene adekvatnosti internog kapitala uz osiguranje zadovoljavajuće kapitalne pokrivenosti uzimajući u obzir procjenu adekvatnosti internog kapitala.

Odbor direktora Banke

- daje saglasnost KID-u na strategiju preuzimanja i upravljanja rizicima Banke sa definisanim potrebnim internim kapitalom i njegovom alokacijom na pojedine rizike kojima je ili kojima bi Banka mogla biti izložena. Isto tako daje saglasnost KID-u na strukturu postupka procjenjivanja adekvatnosti internog kapitala, te osigurava stratešku svrhu ICAAP-a. Usvaja RAS i Strategiju upravljanja rizicima Banke.

Sektor upravljanja rizicima

Sektor upravljanja rizicima regularno revidira ICAAP i usklađuje taj proces sa grupnim i regulatornim standardima i razvija ga na nivou Banke u skladu sa svim zakonskim propisima i načelima dobrog poslovanja. Sektor upravljanja rizicima je i odgovoran za procjenu materijalnosti određenih rizika, kao i za upravljanje ili analiziranje svake pojedine vrste rizika u skladu sa uspostavljenom organizacionom strukturom Banke. Sektor upravljanja rizicima u sklopu ICAAP procesa sarađuje i s drugim organizacionim jedinicama relevantnim za cjelokupni proces.

Metode i procedure kojima banka procjenjuje materijalnost rizika

ICAAP služi za procjenu adekvatnosti bančinog kapitala. U postupku procjene adekvatnosti internog kapitala, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno sve rizike koji postoje u svim procesima i sistemima Banke na nivou portfolija i pojedinog proizvoda. Utvrđivanje svih rizika i određivanje njihove izloženosti je zasnovano na sveobuhvatnoj procjeni rizika, a koji su svojstveni pojedinim poslovima, proizvodima i aktivnostima.

Procjena materijalnosti rizika (RMA) određuje materijalnost rizika, te prema tome i profil rizika u Banci. Dodatne smjernice za procjenu materijalnosti rizika prikazane su na sljedećoj slici:

Banka je uspostavila redovan postupak identifikovanja rizika kojima već jest ili kojima može biti izložena te koji proizilaze iz poslovnih aktivnosti. Proces identifikovanja rizika nastaje kao rezultat popisa i rizika i njihovih karakteristika, formirajući inventar rizika Banke. Prilikom izrade inventara rizika Banka uzima u obzir temeljne rizike, ukoliko su materijalni, koji proizilaze iz finansijskih i nefinansijskih učešća, i drugih povezanih tijela. Popis rizika Banke (uključujući definicije) nalazi se u Prilogu ICAAP Politike.

Kao rezultat procesa identifikacije rizika, ključne vrste rizika u Banci su kreditni rizik, tržišni rizik, rizik likvidnosti, operativni rizik, strateški rizik, reputacijski rizik, rizik usklađenosti, makroekonomski rizik i politički rizik. Makroekonomski i politički rizici smatraju se transverzalnim tipovima rizika koji utiču na sve vrste rizika Banke.

Banka je uspostavila metodologiju mjerenja za svaku vrstu rizika koja je takođe podložna redovnoj reviziji. Za većinu vrsta rizika definisan je skup kvantitativnih pokazatelja koji su podržani kvalitativnim izjavama. Vrste rizika koje se ne mogu adekvatno ocijeniti kvantitativnim pokazateljima, ocjenjuju se kvalitativnom analizom u obliku upitnika s unaprijed definisanim pokretačima rizika, među kojima se najmanje jedan od pokretača rizika može kvantifikovati.

Rizici se ocjenjuju / razvrstavaju u jednu od sledećih kategorija:

- **Ne postoji:** Banka nije izložena riziku,
- **Nizak:** rizik postoji, ali je neznatan u odnosu na ukupnu izloženost riziku, profitabilnost i raspoloživi kapital;
- **Srednji:** rizik s potencijalno značajnim uticajem na profitabilnost Banke i / ili njenu solventnost / kapitalnu osnovu;
- **Visok:** najkritičniji rizici u skladu s poslovnim modelom koji mogu značajno uticati na održivost Banke.

Rizik se smatra značajnim ako bi njegova materijalizacija, izostavljanje ili pogrešno prikazivanje značajno promijenili ili uticali na adekvatnost kapitala, profitabilnost ili kontinuitet Banke s ekonomske perspektive. Stoga se rizici ocijenjeni kao „visoki“ i „srednji“, tokom postupka procjene značajnosti rizika smatraju materijalnim za Banku, dok se rizici ocijenjeni kao „niski“ smatraju nematerijalnim.

Unutar procesa procjene značajnosti rizika, Banka kategoriše različite rizike na način da pravilno agregira vrste rizika i uspostavi / održi odgovarajući okvir upravljanja rizikom. RMA rezultira ocjenama koje definišu značajnost svake vrste rizika i formiraju ukupni profil rizika Banke (taksonomija rizika) te pruža informacije o očekivanom razvoju profila rizika u jednogodišnjem horizontu.

Uvidi dobijeni procjenom koriste se za poboljšanje prakse upravljanja rizikom i za dalje ublažavanje rizika unutar Banke. Tehnike ublažavanja rizika prilagođene su karakteristikama svakog pojedinog rizika, a generalni zahtjevi se zasnivaju na stepenu značajnosti, kako je navedeno u tablici u nastavku:

Izloženost riziku	Procjena	Materijalnost	Ublažavanje rizika	
			Upravljački okvir	Ekonomski kapital
Ne	Ne postoji	Ne postoji izloženost riziku	nije relevantno	Ne
Da	Nizak	Nematerijalan	- Infrastruktura (podaci / sustavi) - Politike/procedure za identifikaciju i upravljanje rizikom	Ukoliko je zahtijevano u okviru P1
Da	Srednji	Materijalan	- Infrastruktura (podaci / sustavi) - Politike/procedure za identifikaciju i upravljanje rizikom - Kontrole rizika i limita - Procesi eskalacije i adresiranje prekoračenja limita	Razmatranje kapitalnih zahtjeva od strane Uprave
Da	Visok	Materijalan	- Infrastruktura (podaci / sustavi) - Politike/procedure za identifikaciju i upravljanje rizikom - Kontrole rizika i limita - Procesi eskalacije i adresiranje prekoračenja limita - Testiranje otpornosti na stres/analiza osjetljivosti - Povećana pozornost od strane menadžmenta	Razmatranje kapitalnih zahtjeva od strane Uprave

Zavisno od stepena materijalnosti, upravljački okvir sastoji se od:

Za „Nizak“:

- standardi (politike i / ili procedure) za osiguranje adekvatne i primjerene identifikacije rizika i upravljanja, poput mjerenja, procjene i izvještavanja;
- potrebna infrastruktura, uključujući podatke / sisteme, kako bi se omogućilo adekvatno upravljanje rizikom i izvještavanje u skladu s regulatornim ili internim zahtjevima.

Za „Srednji“: okvir upravljanja rizikom za ocjenu „nizak“ dodatno se proširuje:

- limitima uspostavljenim u skladu s apetitom za rizik Banke;
- kontrolama rizika koje osiguravaju pravovremenu i kontinuiranu identifikaciju, mjerenje, nadzor, upravljanje i ublažavanje rizika;
- definisanim procesima (upravljanje) eskalacije i adresiranje prekoračenja limita pomoću odgovarajućih procesa praćenja.

Za „Visok“: okvir upravljanja rizikom za ocjenu „srednji“ dodatno se proširuje:

- povećanom pažnjom na limite i kontrolama rizika od strane menadžmenta;
- monitoring i kontrolu izloženosti riziku potrebno je provoditi češće nego što to predviđa redovni proces upravljanja, pri čemu učestalost zavisi od prirode vrste rizika (npr. dnevno izvještavanje o riziku likvidnosti, dnevno izvještavanje za 'single name' koncentracije itd. .);

Osjetljivost Banke na određene vrste rizika trebala bi se procjenjivati kroz redovni postupak testiranja otpornosti na stres / analizu osjetljivosti koji obezbjeđuje sposobnost Banke da izdrži rizik u stresnim događajima.

Dalje, materijalni tipovi rizika mogu se pokriti izdvajanjem ekonomskog kapitala u RCC-u Banke, pod uslovom da je rizik mjerljiv i da se alokacija kapitala smatra smislenom na temelju odluke Uprave.

Ako se ocjena značajnosti rizika promijeni kao rezultat procesa godišnjeg ocjenjivanja, okvir upravljanja rizikom primijenjen za taj specifični rizik mora se preispitati / redefinisati, kao i prethodna odluka o izdvajanju ili ne izdvajanju ekonomskog kapitala.

RMA služi i kao input za dizajn i definisanje Strategije rizika i Sklonosti upravljanju rizika Banke. Ključni ishodi i preporuke RMA razmatraju se u dizajnu scenarija i izboru sveobuhvatnih i reverznih testova otpornosti na stres. Pojednosti o procesu procjene materijalnosti rizika opisane su u ICAAP proceduri.

Procjena materijalnosti rizika koju sprovodi Banka mora biti sveobuhvatna i na odgovarajući način prikazati njen profil rizika. Banka preuzima punu odgovornost za sveobuhvatnost RMA i pokrivenost svih relevantnih vrsta rizika. Popis rizika ESB grupe mora biti uključen u ICAAP politiku Banke. Ključne vrste rizika u ESB grupi moraju se smatrati minimalnim komponentama inventara rizika Banke. Pri određivanju inventara rizika, Banka mora koristiti vrste rizika i definicije sadržane u popisu rizika ESB grupe. Budući da ESB grupa mora obuhvatiti i analizirati sve vrste rizika kojima je ESB Grupa izložena ili kojima može biti izložena, Banka je obavezna obavijestiti i uskladiti se s ESB grupom o svim izmjenama i dopunama koje će se uključiti u Popis rizika Banke i Popis rizika ESB grupe.

Proces procjene adekvatnosti internog kapitala čine:

- Utvrđivanje materijalne značajnosti rizika: proces procjene adekvatnosti internog kapitala (ICAAP) za polaznu pretpostavku ima procjenu materijalnosti rizika kojima je Banka izložena kako bi se utvrdila potreba za izračun kapitalnih zahtjeva za pojedine rizike. Pri procjeni materijalnosti rizika, Banka razmatra sve rizike kojima je izložena, odnosno koje preuzima. Preuzeti rizici se dijele na značajne, za koje je potrebno imati kapitalno pokriće i na rizike koji ne treba da imaju kapitalno pokriće, odnosno rizike za koje nije potrebna kapitalna zaštita, budući da su procijenjeni kao nematerijalni.
- Obračun potrebnog internog kapitala za pojedinačne rizike: Za obračun potrebnog kapitala za pojedinačne rizike, Banka koristi metode propisane za obračun minimalnih kapitalnih zahtjeva, kao i interne pristupe mjerenja. Banka sljedeće rizike ocjenjuje kao materijalno značajne, te za njih obračunava potrebni interni kapital:

- kreditni rizik – Osnova za izračun je rizikom ponderisana aktiva (RWA) kao što je definisano Standardizovanim pristupom od Centralne banke. Interni kapitalni zahtjev računa se kao 10% od RWA što je u skladu sa regulatornim zahtjevom;
 - kamatni rizik – za izračun potrebnog kapitala za kamatni rizik koristi se metodologija koja je bazirana na pomjeranju krive prinosa za +/- 200 bazičnih poena;
 - devizni rizik – za izračun potrebnog kapitala Banka koristi propisani metod od strane regulatora. Potrebni kapital se dobija tako što se ta pozicija pomnoži sa 10%. Ukoliko neto otvorena devizna pozicija ne prelazi 2% sopstvenih sredstava nije potrebno računati potrebni kapital.
 - rizik ulaganja u dužničke HoV – koristi se opšta metoda;
 - operativni rizik – kapitalni zahtjev za operativni rizik računa se na osnovu jednostavnog pristupa.
 - rezidualni rizik - za stres scenario koristi se pad vrijednosti nekretnina od 10% i uticaj na RWA;
 - rizik koncentracije –potencijalno negativne posljedice koje mogu proizaći iz koncentracije;
 - rizik zemlje – za izračun potrebnog kapitala koristi se model propisan od regulatora.
- Određivanje ukupnog internog kapitala uključujući i scenarija testnog testiranja
 - Poređenje iznosa kapitala izračunatog u skladu sa regulatornim zahtjevima i iznosa potrebnog internog kapitala.

Profil rizika Banke predstavlja osnovu za izračun visine potrebnog internog kapitala. Profil rizičnosti Banke definisan je kao ukupan nivo izloženosti riziku koji je Banka spremna da prihvati kako bi postigla zacrtane stratejske ciljeve. Ukupan apetit za rizik determinisan je na način koji omogućava percepciju Banke kao stabilne, savremene i sigurne finansijske institucije od strane klijenata, deponenata, povjerilaca, vlasnika i ukupne privrede.

Profil kreditnog rizika direktno zavisi od uspjehnosti upravljanja kreditnim rizikom i apetita po kreditnom riziku, koji predstavlja prihvatanje ukupne izloženosti kreditnom riziku koja omogućava postizanje zacrtanih stratejskih ciljeva, u smislu postizanja planiranih rezultata, uz održavanje odgovarajućeg stepena pokrića portfelja rezervama i ciljnog nivoa adekvatnosti kapitala. Shodno tome, profil rizičnosti kod izloženosti kreditnom riziku određuje se na osnovu sveobuhvatne analize kreditnog portfolija po različitim osnovama: troškovima rizika, nekvalitnim kreditima, industrijama, izloženosti na pojedinačnoj osnovi itd.

Profil kamatnog rizika – apetit za kamatni rizik je umjeren, odnosno svodi se na izloženosti koje nastaju u bankarskoj knjizi i koje nastaju kao posljedica kamatonosne prirode izvora i plasmana Banke. Profil kamatnog rizika rezultat je izloženosti u bankarskoj knjizi koje Banka ima u fiksnoj i varijabilnoj kamatnoj stopi. Kamatonosne izloženosti Banke na dan 31.12.2020. bile su u okviru propisanih limita.

Profil valutnog rizika - apetit za valutni rizik je veoma nizak. Banka ima konzervativne limite za neto otvorene pozicije po pojedinim valutama i agregatnu deviznu poziciju. Shodno tome, profil valutnog rizika nastaje kao posljedica neto otvorenih pozicija u stranim valutama koje se održavaju na niskom nivou i zadovoljavaju potrebe poslovanja u stranim valutama.

Profil cjenovnog rizika – apetit za cjenovni rizik je umjeren, s obzirom na to da Banka investira isključivo u državne dužničke hartije od vrijednosti i to za potrebe obezbjeđivanja sekundarne likvidnosti.

Profil operativnog rizika - profil operativnog rizika predstavlja dokumentovani prikaz svih operativnih rizika kojima je Banka bila izložena u svom poslovanju. Banka je uspostavila aktivan proces upravljanja i mitigacije operativnih rizika koji su značajni za Banku, u cilju smanjenja profila operativnog rizika. U sklopu tog procesa Banka je identifikovala ključne indikatore operativnog rizika koji predstavljaju osnovne pokazatelje izloženosti Banke operativnom riziku, odnosno pokazatelje profila operativnih rizika. Služe da upozore Banku na promjene nivoa rizika koji bi mogli izazvati potencijalna negativna dejstva.

Na dan 31.12.2020. potreban kapital izračunat u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala za kreditni rizik je iznosio 30.589 hilj; potreban kapital za tržišne rizike je iznosio 0 hilj.; potreban kapital za operativni rizik je iznosio 5.072 hilj.; potreban kapital za rizik zemlje je iznosio 675 hilj. i potreban kapital za ostale rizike 1.061hilj. EUR. Koeficijent solventnosti na dan 31.12.2020. iznosio je 21.91% (sa uključenom dobiti tekuće godine iznosio bi 23.1%). Takođe, u projekcijama na trogodišnjem nivou, došlo se do zaključka da Banci prema trogodišnjem planu nijesu potrebni eksterni izvori dokapitalizovanja, već će iz sopstvene profitabilnosti podržavati rast rizikom ponderisane aktive uz zadržavanje visoke kapitalizovanosti, tj. koeficijenta solventnosti koji će biti na većem nivou nego što je zakonski minimum.

7. Kreditni rizik (Član 10 Odluke)

U skladu sa regulativom Centralne banke Crne Gore pod nekvalitetnom aktivom podrazumijeva se sva bilansna i vanbilansna aktiva klasifikovana u C, D i E kategorijama.

Dospjela nenaplaćena potraživanja su sva potraživanja koja nijesu naplaćena o roku dospjeća, bez obzira koliko je prošlo od tog roka.

Erste banka obračunava ispravke vrijednosti/rezerve za kreditne gubitke u skladu s važećom regulativom – Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom u bankama i internim aktima.

U tabeli je dat prikaz ukupnog iznosa izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom izvještajnog perioda, razvrstan prema različitim kategorijama izloženosti.

Redni br.	Vrsta izloženosti	Prosječna neto izloženost tokom 2020	Ukupna neto izloženost na 31.12.2020
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	166.275	159.755
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	6.981	6.860
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	7	10
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama		
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama		
6	Izloženosti prema institucijama	36.364	54.534
7	Izloženosti prema privrednim društvima	99.228	98.642
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	151.749	147.101
9	Izloženosti obezbijeđene nepokretnostima	169.242	171.152
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	1.592	1.667
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika		
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom		
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove		
14	Ostale izloženosti	1.861.118	1.874.792
	Ukupno	<u>2.492.555</u>	<u>2.514.513</u>

Pregled izloženosti prema gradovima

Vrsta izloženosti	Opština															Ukupna neto izloženost na 31.12.2020
	Podgorica	Nikšić	Bar	Pljevlja	Bijelo Polje	Rožaje	Berane	Ulcinj	Herceg Novi	Cetinje	Budva	Tivat	Kolašin	Kotor	Ostalo*	
Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	159.755															159.755
Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	6.860															6.860
Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	10															10
Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama																
Izloženosti prema međunarodnim organizacijama																
Izloženosti prema institucijama	33														54.501	54.534
Izloženosti prema privrednim društvima	86.010	216	6.261		185	3.647					1.162			1.018	143	98.642
Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	58.412	23.611	7.930	9.550	8.597	5.186	8.574	1.836	4.982	4.481	4.213	3.772	1.540	4.259	158	147.101
Izloženosti obezbijedene nepokretnostima	109.698	11.408	11.114	2.978	3.860	3.074	1.788	1.294	3.231	2.923	9.686	3.339	295	5.509	955	171.152
Dospjela nenaplaćena potraživanja	682	144	212	85	51	38	25	38	56	35	173	22	21	75	10	1.667
Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika																
Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom																
Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove																
Ostale izloženosti	21.967	250	570	27	35	95	12	76	95	35	204	293		219	1.850.914	1.874.792
Ukupno	443.427	35.629	26.087	12.640	12.728	12.040	10.399	3.244	8.364	7.474	15.438	7.426	1.856	11.080	1.906.681	2.514.513

Pregled izloženosti prema vrsti djelatnosti

Redni br.	Vrsta izloženosti	Trgovina	Građevinarstvo	Proizvodnja	Rudarstvo	Ostalo*	Ukupna neto izloženost na 31.12.2020
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama					159.755	159.755
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave					6.860	6.860
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima					10	10
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama						
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama						
6	Izloženosti prema institucijama					54.534	54.534
7	Izloženosti prema privrednim društvima	46.756	12.313	10.308	260	29.005	98.642
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	1.402	180	349		145.170	147.101
9	Izloženosti obezbijeđene nepokretnostima	27.536	9.797	7.229		126.590	171.152
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	36	130	12		1.489	1.667
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika						
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom						
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove						
14	Ostale izloženosti	1.372	421			1.872.999	1.874.792
	Ukupno	<u>77.102</u>	<u>22.841</u>	<u>17.898</u>	<u>260</u>	<u>2.396.412</u>	<u>2.514.513</u>

Pregled izloženosti prema dospeljeću

Redni br.	Vrsta izloženosti	Preostalo dospijeće	Neto izloženost	Ukupna neto izloženost na 31.12.2020
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	Dugoročno	93.480	159.755
		Kratkoročno	66.275	
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	Dugoročno	6.860	6.860
		Kratkoročno		
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	Dugoročno		10
		Kratkoročno	10	
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama	Dugoročno		
		Kratkoročno		
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama	Dugoročno		
		Kratkoročno		
6	Izloženosti prema institucijama	Dugoročno	13.539	54.534
		Kratkoročno	40.995	
7	Izloženosti prema privrednim društvima	Dugoročno	34.490	98.642
		Kratkoročno	64.152	
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	Dugoročno	129.518	147.101
		Kratkoročno	17.583	
9	Izloženosti obezbijedene nepokretnostima	Dugoročno	142.142	171.152
		Kratkoročno	29.010	
10	Dospjela nenaplaćena potraživanja	Dugoročno	921	1.667
		Kratkoročno	746	
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika	Dugoročno		
		Kratkoročno		
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom	Dugoročno		
		Kratkoročno		
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove	Dugoročno		
		Kratkoročno		
14	Ostale izloženosti	Dugoročno	19.961	1.874.792
		Kratkoročno	38.705	
		Nerazvrstano*	1.816.126	
	Ukupno		2.514.513	2.514.513

Pregled nekvalitetnih kredita i izdvojenih rezervi prema značajnim privrednim djelatnostima

Značajne privredne djelatnosti	Nekvalitetni krediti	Rezerve	% Rezervi
Usluge, turizam, ugostiteljstvo	4.254	1.692	39,77%
Trgovina	1.387	800	57,68%
Građevinarstvo	1.556	583	37,47%
Ostalo	14.729	9.285	63,04%
<u>Ukupno</u>	<u>21.926</u>	<u>12.360</u>	<u>56,37%</u>

Iznosi nekvalitetnih kredita, rezervi i dospjelih nenaplaćenih potraživanja, posebno iskazane, podijeljene na značajna geografska područja.

Izloženost	Geografsko područje									Ukupna neto izloženost
	Centralna regija			Primorje			Sjeverna regija			
	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	Outstanding	Rezerve	Neto izloženost	
Nekvalitetni krediti	15.112	8.140	6.972	5.003	2.972	2.031	1.811	1.248	563	9.566
	<u>15.112</u>	<u>8.140</u>	<u>6.972</u>	<u>5.003</u>	<u>2.972</u>	<u>2.031</u>	<u>1.811</u>	<u>1.248</u>	<u>563</u>	<u>9.566</u>

Izloženost	Geografsko područje			Ukupno dospjela potraživanja
	Centralna regija	Primorje	Sjeverna regija	
Dospjela nenaplaćena potraživanja	864	584	219	1.667
	<u>864</u>	<u>584</u>	<u>219</u>	<u>1.667</u>

Promjene u rezervacijama za nekvalitetnu aktivu

Opis rezervi	Početno stanje 01.01.2020	Promjene tokom 2020	Završno stanje 31.12.2020
Obračunate rezerve za izloženosti klasifikovane u C i niže kategorije	12.469	2.205	14.674

8. Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti (Član 11 Odluke)

Ponderisanje izloženosti u procesu izračunavanja kreditnim rizikom ponderisane aktive vrši se u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka. Banka za banke i zemlje koristi kreditne rejtinge agencije Standard & Poors.

Iznosi izloženosti prije i nakon primjene tehnike ublažavanja kreditnog rizika:

Redni br.	Vrsta izloženosti	Izloženost prije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika	Izloženost poslije primjene tehnika ublažavanja kreditnog rizika
1	Izloženost prema centralnim vladama i centralnim bankama	159.755	159.755
2	Izloženosti prema jedinicama regionalne ili lokalne samouprave	6.860	6.860
3	Izloženosti prema administrativnim tijelima i nekomercijalnim preduzećima	10	10
4	Izloženosti prema multilateralnim razvojnim bankama		
5	Izloženosti prema međunarodnim organizacijama		
6	Izloženosti prema institucijama	54.534	54.534
7	Izloženosti prema privrednim društvima	98.642	98.642
8	Izloženosti prema fizičkim licima, malim i srednjim preduzećima	147.101	147.101
9	Izloženosti obezbijeđene nepokretnostima	171.152	171.152
10	Dospjela naplaćena potraživanja	1.667	1.667
11	Izloženosti koje pripadaju kategoriji visokog rizika		
12	Izloženosti prema instit. ili pred. sa kratk. bonitetnom ocjenom		
13	Izloženosti po osnovu ulaganja u investicione fondove		
14	Ostale izloženosti	1.874.792	1.870.915
	Ukupno	2.514.513	2.510.636

9. Rizik druge ugovorne strane (Član 12 Odluke)

Erste Bank AD Podgorica nije izložena riziku druge ugovorne strane.

10. Operativni rizik (Član 13 Odluke)

Operativni rizik je vjerovatnoća ostvarivanja gubitaka u poslovanju banke, usljed neadekvatnih internih sistema, procesa i kontrola, uključujući i neadekvatnu informacionu tehnologiju, zbog angažovanja lica izvan banke za obavljanje određenih poslova za banku, slabosti i propusta u izvršavanju poslova, protivpravnih radnji i eksternih događaja koji mogu izložiti banku gubitku, uključujući i pravni rizik.

Definicija operativnog rizika obuhvata pravni rizik, a isključuje strateški i reputacioni rizik.

Banka uključuje reputacioni rizik u operativni rizik za potrebe procjene rizika budući da su te dvije vrste rizika usko povezane (npr. većina OpRisk događaja imaju velik uticaj s obzirom na reputaciju).

Okvir za upravljanje operativnim rizikom je modularan i sveobuhvatan sistem unutar banke i Erste grupe. Predstavlja razumno upravljanje i sastavni je dio cjelokupnog sistema upravljanja u Banci/Grupi. Dizajniran je sa ciljem da ispuni zahtjeve unutrašnjeg upravljanja rizicima i spoljnog regulatora.

Okrvir osigurava da se operativnim rizikom i mogućim koncentracijama sveobuhvatno upravlja definišući:

- zajednički jezik uključujući taksonomiju te standarde za upravljanje i dokumentovanje operativnog rizika;
- vlasništvo nad rizicima i kontrolama s modelom „tri linije obrane“ kako bi se definisala struktura odgovornosti za upravljanje operativnim rizikom;
- apetit za rizik postavljajući limite i nivoe eskalacije u skladu sa strategijom poslovanja.

Banka je uspostavila sveobuhvatan sistem upravljanja operativnim rizikom, koji obuhvata:

- strategiju, politiku i interne akte kojim se definišu načela, postupci i metodi upravljanja operativnim rizikom;
- organizacionu strukturu uključujući i resurse za upravljanje operativnim rizikom;
- proces upravljanja operativnim rizikom koji uključuje :
 - ✓ utvrđivanje operativnog rizika,
 - ✓ tretiranje operativnim rizikom (procjena, mitigacija i prihvatanje operativnog rizika),
 - ✓ kvantifikovanje operativnog rizika,
 - ✓ praćenje i kontrola, kao i izvještavanje o operativnom riziku.
- upravljanje kontinuitetom poslovanja,
- utvrđivanje i održavanje potrebnog kapitala za operativne rizike.

Proces upravljanja operativnim rizikom

Banka utvrđuje i procjenjuje inherentni i rezidualni operativni rizik u svim materijalno značajnim procesima i sistemima Banke.

Operativni rizik pod uticajem je različitih faktora koje je potrebno uzeti u obzir pri određivanju izloženosti Banke operativnom riziku. Ti se faktori mogu grupisati u kategorije (npr. ekonomsko i poslovno okruženje, procesi i sistemi itd.)

Banka je implementirala brojne instrumente radi efikasnijeg upravljanja, kontrole i umanjenja mogućnosti nastanka operativnog rizika:

- Kvantitativna analiza i nadzor operativnog rizika kroz prikupljanje internih i eksternih podataka o događajima operativnog rizika. Prikupljanje internih podataka o gubicima pomaže u razumijevanju gdje se i kako se rizici manifestuju, te predstavlja osnovu za kvantifikovanje izloženosti operativnom riziku i kapitalu, potrebnom za podržavanje te izloženosti;
- Procjena izloženosti operativnom riziku koji može nastati korišćenjem kvalitativnih metoda procjene, što podrazumijeva redovno sprovođenje samoprocjene rizika i kontrola, pri čemu se za sve utvrđene visoke rizike, gdje kontrole nisu primjerene ili dovoljne moraju definisati korektivne mjere od strane nadležne organizacione jedinice, sa ciljem mitigacije operativnog rizika;
- Ključni indikatori rizika (engl. Key Risk Indicators – KRI) se prate unutar Banke kao pokazatelji trenda izloženosti operativnom riziku za definisane tačke rizika;
- Banka je uspostavila proces procjene operativnih rizika za sve nove proizvode, aktivnosti, procese i sisteme, kao i procjena rizika koji nastaju povjeravanjem aktivnosti trećim licima (eksternalizacija);
- Pojedinačna procjena rizika vezana za bilo kakve odluke ili nalaze povezane s operativnim rizikom mora se napraviti koristeći odluku o prihvatanju rizika (NFR Decision).
- Edukacija svih zaposlenih kako bi se povećala svijest o operativnom riziku.

Praćenje izloženosti operativnom riziku podrazumijeva redovno analiziranje rezultata identifikovanja i mjerenja (procjenjivanja) operativnog rizika, te informacije o aktivnostima tretiranja operativnog rizika. Tretiranje operativnog rizika obuhvata preventivne i korektivne aktivnosti, odnosno metode, kriterijume i postupke s ciljem prihvatanja, izbjegavanja, smanjenja ili prenosa utvrđenog rizika.

Redovno izvještavanje o operativnom riziku obezbjeđuje neophodne informacije za Izvršni odbor Banke, Upravni odbor Banke, LOCC odbor, odnosno sva druga relevantna tijela. Izvještavanje je ključno za podizanje svijesti o operativnom riziku u pogledu gubitaka i izloženosti te omogućava upravljanje operativnim rizikom, npr. u slučaju korektivnih mjera može se pratiti njihov status. Osim toga, na minimalno kvartalnoj osnovi održava se i Odbor za upravljanje nefinansijskim rizicima (LOCC). Cilj Odbora za upravljanje nefinansijskim rizicima je usklađivanje stavova i predlaganje donošenja odluka relevantnih za upravljanje operativnim rizikom u Erste Bank ad Podgorica na temelju koncepta odlučivanja o prihvatanju rizika, kao i sprovođenje korektivnih mjera te proaktivno upravljanje s ciljem smanjenja nefinansijskih rizika (operativni, reputacioni, rizik usklađenosti, pravni te rizik informacione i komunikacione tehnologije (ICT)). LOCC definiše standarde za nefinansijske rizike širom Banke.

Redovno izvještavanje obezbjeđuje detaljne informacije organizacionim jedinicama, jedinicama upravljanja rizicima, višem menadžmentu i Upravi Banke. Redovni protok informacija pomaže u proaktivnom upravljanju operativnim rizikom.

Upravljanje kontinuitetom poslovanja mora osigurati da su odabrani kritični poslovni procesi Banke stalno dostupni, kako u hitnim, tako i u kriznim situacijama kroz mjere planirane za takve situacije, uključujući zahtijevane pripremne radnje i preventivne mjere za izbjegavanje rizika, u cilju smanjivanja njegove vjerovatnoće i posljedica. Banka je uspostavila i održava plan kontinuiteta poslovanja kako je definisano dokumentom Politika upravljanja kontinuitetom poslovanja i upravljanje krizom. Dokumentovanje i održavanje tog plana sprovodi Služba za upravljanje operativnim rizicima i informacionu sigurnost.

Izračunavanje potrebnog kapitala za operativni rizik za Banku

Shodno članu 242 Odluke o adekvatnosti kapitala banaka ("Službeni list CG" br. 38/11 i 55/12), za izračunavanje potreba za kapitalom za operativni rizik Banka koristi jednostavni metod. Banka osigurava adekvatnost kapitala za operativni rizik tako da u svakom trenutku, na individualnoj osnovi na nivou Banke, osigura iznos kapitala za operativni rizik adekvatan vrstama, opsegu i složenosti usluga koje pruža i operativnom riziku kojem je izložena ili bi mogla biti izložena u pružanju datih usluga.

11. Trajna ulaganja u kapital drugih pravnih lica (Član 14 Odluke)

Banka ne vrši ulaganja u kapital drugih pravnih lica (akcije) s ciljem ostvarivanja kapitalne dobiti. Na dan 31.12.2020. ulaganje Banke u kapital drugih pravnih lica iznosi 2.1 mio Eur i odnosi se samo na akcije Vise i Mastercarda. Navedena ulaganja evidentiraju se na poziciji Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat. Ova ulaganja nijesu rezultat poslovnog modela Banke, već se odnose na prethodno stečene akcije Mastercard-a i Visa po osnovu članstva. Banka se ne bavi aktivnim ulaganjem u vlasničke hartije od vrijednosti.

12. Izloženost riziku kamatne stope iz bankarske knjige (Član 15 Odluke)

Priroda kamatnog rizika kojem je izložena Banka svodi se na izloženosti koje nastaju u bankarskoj knjizi i koje nastaju kao posljedica pridobijanja izvora i plasiranja sredstava po različitim vrstama kamatnih stopa. U skladu sa navedenim, profil kamatnog rizika rezultat je izloženosti u bankarskoj knjizi koje Banka ima u fiksnoj i varijabilnoj kamatnoj stopi. Stručne službe Banke, na osnovu redovnih gap analiza i izrade stresnih scenarija detaljno prate kamatno osjetljive pozicije i preduzimaju korake na kreiranju strukture kamatonosne aktive i pasive u okviru određenih limita.

Banka redovno mjesečno vrši stresno testiranje rizika kamatne stope iz bankarske knjige. Banka pritom koristi više scenarija. Banka testira uticaj promjene kamatnih stopa +300bp, +200bp, +100bp, -100bp, -200bp, -300bp na neto prihod od kamata (samim tim na neto dobit) i to paralelno, samo na aktivu i samo na pasivu. Takođe, banka procjenjuje uticaj promjene kamatnih stopa na rezultat banke, u slučaju iznenadne izmjene strukture aktive i pasive.

U slučaju paralelnog pomjeranja kamatnih stopa od 100bp uticaj na P/L je negativan i iznosi 839 hilj €.

13. Sekjuritizacija (Član 16 Odluke)

Banka ne obavlja poslove sekjuritizacije, pa stoga ne objavljuje informacije o takvim izloženostima.

14. Tehnike ublažavanja kreditnog rizika (Član 17 Odluke)

Politika upravljanja kolateralima je dokument kojim se uređuje priznanje i upravljanje kolateralima. Instrumenti obezbjeđenja (kolaterali) su sredstva naplate potraživanja koja Banci stoje na raspolaganju u slučaju kada klijent prestane otplaćivati svoje obaveze ili ih ne otplaćuje redovno u skladu s ugovorom. Kolaterali predstavljaju sekundarni izvor naplate te nijesu zamjena za ocjenu kreditne sposobnosti klijenta. Banka uzima vrste kolaterala koji se nalaze na popisu prihvatljivih kolaterala, a koristi ih u svrhu naplate, za smanjenje kapitalnog zahtjeva i ispravku vrijednosti. Da bi kolateral bio prihvatljiv, mora biti pravno sprovediv i siguran za naplatu, dokumentovan, te zadovoljiti uslove definisane za svaku pojedinu vrstu kolaterala. Prije uvrštavanja na popis, mora se utvrditi prihvatljivost, uslovi pod kojima su prihvatljivi, te da li se može i u kojim slučajevima koristiti za umanjenje ispravka vrijednosti i kao kreditna zaštita.

Sve vrste kolaterala koriste se u međusobnoj kombinaciji jednih sa drugima, a što zavisi od boniteta dužnika, visini i vrsti svakog pojedinog plasmana i odluci nadležnog nivoa odlučivanja.

Za svaku vrstu kolaterala određuje se efektivni % kojim se tržišna vrijednost kolaterala umanjuje za potrebe izračuna pokrivenosti portfolija kolateralima. Efektivni % odražava rizik gubitka koji se očekuje prilikom likvidacije kolaterala, a treba osigurati dovoljnu pokrivenost i u slučajevima nepovoljnih promjena na tržištu.

Davalac kolaterala je lice koje je izdalo hartiju od vrijednosti datu u zalog Banci, lice koje je dalo depozit, odnosno kreditna institucija kod koje je položen depozit, te lice koje daje nekretninu ili drugi oblik kolaterala u zalog Banci, odnosno dopušta fiducijarni prenos vlasništva.

Pružalac nematerijalne kreditne zaštite je osoba koja daje garancije/jemstva, kontragarancije i kreditne derivate u zalog Banci.

Kolaterali koje Banka obično uzima podijeljene su u grupe i to:

- nekretnine;
- pokretnosti;
- jemstva;
- potraživanja i prava;
- ostali kolaterali.

Podgorica, 27.maj 2021. godine.